

VÉRVONAL

BLOODLINE

Hay Diána¹, Korinek László²

¹ igazgató, MTA Könyvtár és Információs Központ Akadémiai Levéltár
hay.diana@konyvtar.mta.hu

² az MTA rendes tagja, professor emeritus, Pécsi Tudományegyetem Általános Jogi Kar

ÖSSZEFOGLALÁS

A szerzők az akadémikusokra vonatkozó információk gyűjtésének új módszerét mutatják be. Ennek segítségével egy olyan adatbázist készülnék összeállítani, mely a reformkori elődöktől a mai tudósokig egyfajta BIG DATA-adattárat hozna létre a Magyar Tudományos Akadémia személyekre lebontott előtörténetéről.

ABSTRACT

The authors present a new method for gathering pieces of information related to the Members of the Academy. They are going to compile a data basis serving as a BIG DATA storage covering the history of the Hungarian Academy of Sciences based on the data on scholars from the predecessors of the Reform Age up to the present academics.

Kulcsszavak: adatbázis, BIG DATA, elődök

Keywords: data basis, BIG DATA, predecessors

„Ha messzebbre láthattam, annak az volt az oka,
hogy óriások vállán álltam.”

Isaac Newton

Király Tibor akadémikustársunk 100. születésnapjára készülve, a IX. osztály tagjaként én kaptam a megbízást, hogy a jubiláns számára valami eredeti és emlékezetes ajándéktárgyat gondoljak ki. Tekintve, hogy az ünnepelt 70., 80. és 90. születésnapjára már született tisztelgő kötet, így ez a megszokott ajándék nem jöhetett számításba. Harmathy Attila tagtárssal beszélgetve felmerült egy napilap méretű mappa készítése, amelynek tartalmát, mondanivalóját rám bízta.

A 2007-es akadémiai taggá történt megválasztásomkor Király Tibor volt az egyik ajánlóm. A sikeres választás után megkérdeztem tőle, hogy őt ki javasolta. Eörsi Gyula volt a válasz. Tovább firtatva Eörsi ajánlóját, ezt már nem ismerte a jubiláns. Valójában innen jött az ötlet, hogy azzal kedveskedjem az ünnepeltnek, én bizony megpróbálom felderíteni nemcsak ezt a személyt, hanem – ameddig csak lehetséges – az ajánlók ajánlóinak ajánlóit. S majd ezt, a várhatóan piramisformát megrajzoltatom, és az ünnepségen ezzel fogunk örömet okozni az immár száz évet maga mögött tudó, s akadémiaink aranyérmével ékesített tudóstársunknak.

Jelen közleményünk második részét író szerzőtársamban, Hay Diána Akadémiai Levéltár igazgatóban érto, segítőkész és főleg kitartó segítőtársra leltem. Az igazgató asszony nagy hozzáértéssel és kitartó munkával megtalálta azokat a forrásokat, melyekkel vissza tudtunk menni az időben, egészen akadémiaink kezdetéig, a reformkorig. Az általa összeállított és Király Tibor elődeire nézve összegyűjtött ábrát láthatja a tanulmány végén a kedves olvasó.

Engedjék meg, hogy kiemeljem ennek a mindannyiunkhoz szóló üzenetét. Voltaképpen azt sikerült egy konkrét személyre nézve felkutatni, hogy milyen szerteágazó szálon juthatunk el a kiváló elődök nagy sokaságához. Megláthatjuk, milyen nagy hírű ősök aktuális utódai vagyunk, s ki-kí átgondolhatja, hogy ezek példái milyen felelősséget rónak ránk. Mi az az érték, amit tudatosítani kell magunkban.

Ugyanakkor azt is láthatjuk, elérkezett a pillanat, hogy a jelenkori számítástechnikai fejlettségünk birtokában egy BIG DATA-adattárat hozunk létre akadémiaink személyekre lebontott előtörténetéről. Egy olyan adatbázist, amelynek összeállítása után – akár egy gombnyomással – ki-kí megtudhatja, hogy kiknek a munkásságát örökölte, s viszi tovább.

Nagy örömmre szolgált, amikor a felmenők között megláttam Finkey Ferenc koronaügyészt, Concha Gyöző MTA alelnököt vagy Wlassics Gyula kultuszminisztert, de az igazi meglepetés az volt, hogy a legkorábbi szinten Vörösmarty Mihály vagy Deák Ferenc nevét olvashattam.

Tisztelt Olvasó! Tisztelt Tagtársak! Most, amikor akadémiaink nem könnyű hónapok után keresi megváltozott szerepkörében a helyét, talán erőt és lendületet ad, ha felismerjük annak a lánchnak hosszát és főleg erősségét, amelynek mi is aktuálisan egy-egy szemei vagyunk. Persze ehhez az kell, hogy Winston Churchill szavaival élve „ugródeszkeként és ne díványként” tekintsünk a múltunkra.

Az Akadémiai Levéltár munkatársai már az alapítás (1964) után felismerték, hogy az akadémikusokra vonatkozó információk gyűjtése fontos feladat. Ezért a megválasztott akadémikusokról dossziékat készítettek, és ebben gyűjtötték azokat a dokumentumokat, amelyek a leadott levéltári anyaggal beérkeztek. Így kerültek be a dossziékba az *Akadémiai Almanachok* szerkesztésekor keletkezett válaszlevelek, korrektúrák, fényképek.

A kilencvenes években felmerült, hogy jó lenne rendszerezni ezt az anyagot, és az információkat számítógépen is rögzíteni. Ezt erősítette az is, hogy az 1975-ben

megjelent könyvtári kiadvány, *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–1973* (szerk. Fekete Gézáné) csak 1973-ig adott információt a megválasztott akadémikusokról. Így készítettünk egy mintaúrlapot, amelyen a következő adatok szerepeltek.

Név

születés–halálozás

foglalkozás, tudományág

Aktuális tudományos osztály

MTA tagsága:

kandidátus: dátum, tudományos szak

doktor (tudományok doktora, MTA doktora): dátum, tudományos szak

levelező tag: dátum, tudományos osztály (hová tartozott megválasztásakor)

rendes tag: dátum, tudományos osztály (hová tartozott megválasztásakor)

Ajánlók:

levelező tag

rendes tag

Disszertációk, székfoglalók címe:

kandidátus:

doktor (tudományok doktora, MTA doktora):

levelező tag (felolvasás, elhangzás ideje is):

rendes tag (felolvasás, elhangzás ideje is):

akadémiai tisztségek:

Irodalom, megemlékezés:

Ezekon kívül még egy táblázat is szerepel azokról az iratokról, amelyek az Akadémiai Levéltárban az adott akadémikusra vonatkoznak (életrajz, kinevezés stb.).

Sajnos annyi időnk nem volt, hogy minden akadémikust felvigyünk egy ilyen Word-dokumentumba, de amikor 2000-ben a készülő háromkötetes *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002* című lexikon munkáiban részt vettünk, akkor az élőkéről készítettünk adatlapot. Később ezt feltöltöttük az 1945 után meghalt akadémikusok anyagával (természetesen nem mindenkiről tudtunk készíteni teljes adatlapot, de az alapadatokat: a nevet, születést–halálozást és az akadémiai tagságot mindenkinél kitöltöttük). A következő években készítettünk egy Access-adatbázist is ezekkel az adatokkal, amely segítségével 2016-ban, az egyik tudományos osztály kérésére, összeállítottuk az 1950 utáni tagválasztások éveire az adott évben érvényes tagnévsorokat.

A jövőben folytatni szeretnénk ennek az Access-adatbázisnak a feltöltését, és szeretnénk együttműködni az MTA Titkárság megfelelő osztályaival, és felhasználni az MTA tagjai adatbázis adatait, illetve adatainkkal segíteni az MTA Könyvtár és Információs Központban folyó akadémikusbibliográfia munkáját.

Ez az adatbázis jó alapja lehet annak a BIG DATA-adattárnak, amelyre cikkünk első részében utaltunk, és amelyből mindenki személyekre lebontva megkeresheti „akadémiai előtörténetét”.

